

Европейски съд по правата на човека

Гръцки рафинерии "Стран" и Стратис Андреадис срещу Гърция
(Stran Greek Refineries and Stratis Andreadis v. Greece)

Жалба № 13427/87, А.301-В

Решение от 9 декември 1994 г.

(резюме)*

Чл. 1, ал. 1, изр. 1 от Протокол № 1: право на необезпокоявано ползване от собствеността; **чл. 6, т. 1 ЕКПЧ:** право на справедлив процес и на гледане на делото в разумен срок при спор относно граждански права и задължения.

Вземане, което е достатъчно определено, за да подлежи на изпълнение, съставлява "собственост" по смисъла на чл. 1 от Протокол № 1. Такова е вземането, установено с окончателно и задължително арбитражно решение. Обявяването на това арбитражно решение за нищожно с новоприета тълкувателна законова разпоредба, преграждаща всякаква възможност за получаване на присъдените суми, е намеса, която не съставлява нито експроприация, нито мярка на контрол върху ползването на собствеността и следва да бъде разгледана по първото изречение от първата алинея на чл. 1.

Съгласно практиката на международните и на арбитражните съдилища всяка държава има суверенно правомощие да измени или дори да прекрати сключен с частни лица договор, стига да заплати обезщетение. Все пак, едностранното прекратяване на договор не произвежда действие по отношение на някои съществени негови клаузи, като арбитражната клауза.

Принципът за върховенството на закона и понятието за справедлив процес, охранени от чл. 6, изключват всяка намеса на законодателя в правораздаването, предназначена да повлияе на съдебното произнасяне по спор.

Факти по делото

Жалбоподатели по делото са компанията Гръцки рафинерии "Стран" – към момента на гледане на делото в ликвидация – и собственикът ѝ г-н Стратис Андреадис.

С договор от 22 юли 1972 г. с държавата, управлявана по това време от военна хунта, г-н Андреадис се задължил да построи петролна рафинерия близо до Атина. Договорът бил утвърден със законодателен указ и г-н Андреадис осигурил финансиране. Държавата се задължавала да осигури подходящ парцел за строителството най-късно до края на 1972 г., но не изпълнила ангажимента си. Това причинило застой на проекта. През 1973 г. правителството решило да върне на

* Материалът е подготвен и предоставен от Фондация *Български адвокати за правата на човека*, като част от диск „Сборник материали по правата на човека”, издаден от НИП през 2007 г.

собствениците отчуждената за изпълнението му земя и било разпоредено преустановяване на работите.

След възстановяването на демокрацията, властите преценили, че договърът уврежда националната икономика. На 14 октомври 1977 г. те го прекратили, на основание Закон № 141/1975 г. за прекратяване на преференциални договори, сключени при военния режим. Между държавата и "Стран" възникнал спор относно заплащането на разходите, направени от компанията с оглед на проекта. На 10 ноември 1978 г. "Стран" предявила пред Атинския първоинстанционен съд иск срещу държавата за обезщетение в размер на 251 113 978 драхми, 22 799 782 щатски долара и 877 466 френски франка. Компанията твърдяла, че към момента на прекратяване на договора държавата вече е била в нарушение на задълженията си по него. Държавата оспорила юрисдикцията на съда, като поддържала, че спорът трябва да бъде разрешен от арбитраж, съгласно чл. 27 от договора. С предварително решение № 13910/1979 г. от 29 септември 1979 г. съдът отхвърлил основното възражение на държавата. Приел, че арбитражната клауза в договора се отнася само за спорове, свързани с изпълнението, но не и с неизпълнението му. Освен това, с прекратяването на договора била отпаднала и арбитражната клауза, която нямала самостоятелно значение. Съдът разпоредил допълнителни мерки за съдебно дирене, включително изслушване на свидетели, за да се произнесе относно съществуването и размера на твърдените вреди.

На 12 юни 1980 г. държавата направила искане за арбитраж и посочила арбитър. "Стран" оспорила юрисдикцията на арбитража, а алтернативно изложила същите аргументи по съществуването на спора, както и пред съда. Арбитрите се произнесли на 27 февруари 1984 г. Приели, че споровете, произтичащи от пълното неизпълнение на договора, подлежат на арбитраж. По същество те намерили, че отговорността за понесените от "Стран" щети е разпределена между държавата и компанията в съотношение 70 % към 30 % и съответно приели, че претенцията на "Стран" е основателна в размер на 116 273 442 драхми, 16 054 165 щатски долара и 614 627 френски франка.

На 2 май 1984 г. държавата поискала от Атинския първоинстанционен съд да анулира арбитражното решение, поради липса на юрисдикция. Твърдяла, че компетентни са обикновените съдилища, както е прието и в постановеното предварително решение.

Съдът отхвърлил искането, като приел, че прекратяването на договора не е довело до отпадане и на арбитражната клауза. Решението било потвърдено от Апелативния съд.

Държавата обжалвала пред Касационния съд. Делото било насрочено за 4 май 1987 г., но било отложено по искане на държавата, тъй като предстояло разглеждане на законопроект, касаещ случая. Пред Европейския съд адвокатът на жалбоподателите заявява, че по това време съдията-докладчик вече бил изпратил на страните мнението си, благоприятно за доверителите му. Представителят на правителството не оспорва този факт.

На 22 май 1987 г. парламентът приел Закон № 1701/87 г., който уреждал предоговарянето на концесия за търсене и добиване на петрол и природен газ. Неговият чл. 12 обаче предвиждал:

"1. Истинският смисъл на разпоредбата на чл. 2 (1) от Закон № 141/1975 г. за прекратяване на договори, сключени в периода 21 април 1967 г. – 24 юли 1974 г., е че

с прекратяването на тези договори всичките им условия и клаузи, включително арбитражната клауза, се отменят *ipso jure* и арбитражният съд вече няма юрисдикция.

2. Арбитражните решения, попадащи в хипотезата на ал. 1, престават да бъдат валидни и изпълняеми.

3. Всички главни или акцесорни претенции срещу гръцката държава в чужда или местна валута, произтичащи от договорите, сключени в периода 21 април 1967 г. – 24 юли 1974 г., утвърдени със закон и прекратени по силата на Закон № 141/1975 г., се обявяват за погасени по давност.

4. Всички съдебни производства относно претенции по предходната алинея, висящи на какъвто и да е стадий към момента на приемане на този закон, се анулират.

На 10 юли 1987 г., след изслушване на становището на съдията-докладчик за отхвърляне на жалбата на държавата, Първо отделение на Касационния съд приело, че чл. 12 е противоконституционен и, съгласно ГПК, отнесло въпроса пред пленарния състав на съда. Той постановил решение на 16 март 1989 г., като не намерил противоречие на чл. 12, ал. 1 и ал. 2 с Конституцията, а за ал. 3 не се произнесъл, поради неотноситимостта ѝ към случая. Делото било върнато на отделението, което на 11 април 1990 г. обезсилило решението на Апелативния съд и обявило арбитражното решение от 27 февруари 1984 г. за нищожно.

Резюме на решението на Европейския съд

I. Предварителни възражения на правителството

Правителството твърди, че жалбоподателите не са изчерпали вътрешноправните средства за защита.

"Съдът отново подчертава, че разглежда предварителни възражения само ако съответната държава вече ги е направила пред Комисията най-малкото в същността им и достатъчно ясно, по принцип във фазата на първоначалния преглед за допустимост. (...) Когато една държава се позовава на правилото за изчерпване на вътрешноправните средства за защита, тя трябва да посочи с достатъчна яснота ефикасните средства, които жалбоподателите не са използвали - в тази област органите по Конвенцията не могат да поправят по своя инициатива недостатъци или неточности в аргументите на ответната държава."

Тъй като в случая това не е сторено, Съдът намира възражението за погасено и не го разглежда.

II. Относно твърдяното нарушение на чл. 6, т. 1 от Конвенцията

Жалбоподателите изтъкват две нарушения на тази разпоредба. Първо, чл. 12 от Закон № 1701/87 г. и прилагането му в техния случай от Касационния съд ги лишили от справедлив процес. Второ, продължителността на производството относно валидността на арбитражното решение от 27 февруари 1984 г. надхвърлила "разумния срок".

Правителството възражава, че чл. 6, т. 1 е неприложим – предмет на спора била валидността на арбитражната клауза, а оттам и на арбитражното решение, и той не касаел "гражданско право" по смисъла на разпоредбата. Тази клауза съставлявала

привилегия, дадена в много специфичен законодателен контекст, и касаела изключително договорните отношения между военния режим и жалбоподателите.

"Съдът отбелязва, че правото на жалбоподателите, признато с арбитражното решение, е "имуществено" по естеството си, каквато е и претенцията им за вреди, уважена от арбитражния съд. Правото им да получат присъдените от арбитража суми, следователно, е "гражданско право" по смисъла на чл. 6, независимо от характера на договора между жалбоподателите и държавата по гръцкото право. От това следва, че изходът на делото, заведено от държавата пред обикновените съдилища за анулиране на арбитражното решение, е бил решаващ за "гражданско право". Съответно, чл. 6, т. 1 е приложим."

Жалбоподателите се позовават на решението от 21 февруари 1975 г. по делото [Голдър с/у Обединеното кралство](#)¹ (А.18) и твърдят, че са били лишени от правото си на справедлив процес и дори на достъп до съд. Като приела и приложила по отношение на тях чл. 12 от Закон № 1701/87 г., държавата в действителност отнела юрисдикцията на съдилищата, компетентни да се произнесат по валидността на арбитражното решение, и възпрепятствала каквото и да е надлежно съдебно изследване на предмета на спора. Подобна интервенция, по думите на решението Голдър, била "неотделимо свързана с опасност от произволно упражняване на власт" и противоречало на общите принципи на международното право и на идеята за върховенството на закона, от която е проникната Конвенцията. Чрез законодателната си власт държавата разрешила спор, по който самата тя е страна. "Законодателната хитрина" довела до крещящо неравенство на страните в производството.

Правителството възразява, че парламентът има право да дава автентично тълкуване на законите, когато са двусмислени. Това право му било дадено изрично от Конституцията и тълкуването се отнасяло и за висящи дела, тъй като не се въвеждали нови правила и не се изменяли разпоредби, а само се изяснявал действителният им смисъл. Не се касаело и за незаконна намеса в прерогативите на съдебната власт. По гръцкото право съдилищата имали властта да не прилагат закони, които противоречат на Конституцията. Касационният съд, пред който делото било висящо по време на влизане в сила на чл. 12 от Закон № 1701/87 г., можел да прецени дали са налице условията, оправдаващи автентичното тълкуване на Закон 141/75 г., и дали това тълкуване нарушава принципа на разделение на властите.

Съдът е на мнение, че решаващ за преценката му е периодът от производството, последващ приемането на Закон № 1701/87 г., когато делото е било висящо в Касационния съд. Все пак, той трябва да вземе предвид и предходното му развитие, предмета му и поведението на страните.

"Спорът, повдигнат от жалбоподателите пред Атинския първоинстанционен съд на 10 ноември 1978 г., е касаел твърдението им, че имат право на обезщетение, тъй като към момента на прекратяване на договора държавата вече била в нарушение на задълженията си по него. Спорът е бил отнесен пред арбитражния съд по инициатива на държавата, която е поддържала, че арбитражната клауза все още е в сила и на това основание е оспорила юрисдикцията на обикновените съдилища.

Жалбоподателите, макар и алтернативно, са приели юрисдикцията на арбитражния съд и, когато този съд е уважил частично претенцията им, ясно са показали, че възнамеряват да се съобразят с решението му. В същия момент обаче,

¹ Golder v. the United Kingdom

държавата е променила линията си на действие и е отнесла въпроса пред обикновените граждански съдилища, като този път е оспорила действието на арбитражната клауза, а оттам и валидността на арбитражното решение.

Приемането от парламента на Закон № 1701/87 г. безспорно е съставлявало повратна точка в производството, което до момента се е развивало по неблагоприятен за държавата начин."

Правителството твърди, че приемането на тълкувателната разпоредба се е наложило поради различните гледища, поддържани от видни професори по право, противоречащите си съдебни решения и изразяваните от съдии особени мнения, както и поради поведението на страните, променили становищата си по действието на арбитражната клауза. Демократичният законодател бил длъжен да изкорени последиците от актовете на военния режим. Огласяването на грандиозния за мащабите на Гърция проект на г-н Андреадис – гигант в икономиката, предизвикало една от най-големите демонстрации срещу диктатурата.

"Съдът не поставя под въпрос намерението на властите да отговорят на загрижеността на гръцкия народ за възстановяване на демократичната законност. Все пак, като се е присъединила отново към Съвета на Европа на 28 ноември 1974 г. и като е ратифицирала Конвенцията, Гърция е поела ангажимент да уважава принципа на правовата държава. Този принцип, закрепен в чл. 3 от [Статута на Съвета на Европа](#), намира израз между другото и в чл. 6 от Конвенцията. (...) По отношение на споровете относно граждански права и задължения Съдът е утвърдил в практиката си изискването за равенство на процесуалните възможности, в смисъл на справедливо равенство между страните. В съдебни производства относно насрещни частни интереси това равенство включва изискването да се даде разумна възможност на всяка страна да защити тезата си – при условия, които не я поставят в значително по-неблагоприятно положение от опонента ѝ."

В тази връзка Съдът отбелязва, че спорният чл. 12 е приет след като страните са получили мнението на съдията-докладчик от Касационния съд за отхвърляне на жалбата на държавата и последната е поискала отлагане на насроченото заседание поради предстоящото разглеждане на законопроект, касаещ делото. При това, докато Закон № 1701/87 г. принципно цели преуреждане на условията за добиване на петрол и газ, договорени между държавата и други компании също по време на военния режим, неговият чл. 12 е допълнителна разпоредба, всъщност насочена към компанията-жалбоподател, макар и без да я споменава поименно.

"На Съда е добре известно, че в днешно време законодателите често уреждат сходни въпроси с един закон, за да отговорят на належаща нужда от неотложно законодателство и да избегнат забавянето на законодателния механизъм. Въпреки това, неприемлив е фактът, че законодателната намеса в настоящия случай е осъществена в момент на висящност на съдебно производство, страна по което е държавата."

Правителството твърди, че жалбоподателите са имали възможност да поискат отлагане на делото, за да се подготвят. Освен това, ал. 2 на чл. 12 не водела автоматично до нищожност на арбитражното решение, а предполагала съдебното ѝ установяване, както е предвидено в ал. 1. Накрая, жалбоподателите могли да изложат доводите си пред Първо отделение на Касационния съд, което е разгледало спора по същество, в светлината на решението на пленарния състав.

"Съдът не намира тези аргументи за убедителни. Изискването за справедливост на процеса се прилага към производството в неговата цялост, а не се ограничава до заседанията с участие на страните. (...)

Принципът за върховенството на закона и понятието за справедлив процес, охранени от чл. 6, изключват всяка намеса на законодателя в правораздаването, предназначена да повлияе на съдебното произнасяне по спора. Текстове на ал. 1 и ал. 2 на чл. 12, разгледани съвместно, в действителност изключват каквото и да е ефективно разглеждане на делото от Първо отделение на Касационния съд. След като тези разпоредби са били приети за конституционносъобразни от пленарния състав на съда, решението на Първо отделение е било предопределено.

В заключение, държавата е нарушила правата на жалбоподателите по чл. 6, т. 1, като е интервенирала по начин, решаващ за да се осигури, че непосредствено предстоящият изход от производство, по което е била страна, ще бъде благоприятен за нея. Следователно, налице е нарушение на тази разпоредба."

Що се отнася до оплакването за нарушение на изискването за разумен срок на процеса, Съдът отбелязва, че разглежданият период е започнал на 20 ноември 1985 г., когато е произвела действие декларацията на Гърция за признаване правото на индивидуална жалба. Все пак, Съдът трябва да вземе предвид стадия, до който производството е било стигнало в този момент. От това следва, че може да се държи сметка само за производството относно валидността на арбитражното решение, започнало на 2 май 1985 г. Периодът е завършил на 11 април 1990 г., когато Касационния съд е обявил арбитражното решение за нищожно, т.е. продължителността му е 4 години, 4 месеца и 20 дни.

Съдът приема, че единствено производството пред Касационния съд е било по-продължително – повече от 3 години, но това е оправдано с оглед на необходимостта да се вземе предвид Закон № 1701/87 г. и особено с оглед на процедурата за разглеждане на въпроса за конституционносъобразността на закона от пленарния състав. Следователно, в това отношение няма нарушение на чл. 6, т. 1.

III. Относно твърдяното нарушение на чл. 1 от Протокол № 1

Жалбоподателите поддържат, че приемането и прилагането на чл. 12 от Закон № 1701/87 г. е имало за резултат лишаването им от имуществени права, по-специално по отношение на вземането им, признато с решение № 13910/79 г. на Атинския първоинстанционен съд и особено с арбитражното решение от 27 февруари 1984 г.

A. Налице ли е "собственост" по смисъла на чл. 1

Основната теза на правителството е, че никаква "собственост" на жалбоподателите по смисъла на чл. 1 не е станала обект на намеса в резултат на действието на Закон № 1701/87 г. Според тях, споменатите решения не били достатъчни, за да се установи вземане срещу държавата. Съдебно решение, което все още не е влязло в сила, както и арбитражно решение, не можели да бъдат приравнени на правото, което би могло да се признае с такива решения. Що се отнася до арбитражното решение, невалидна процедура не можела да породи валидно действие. Жалбоподателите били съвсем наясно, че това решение е несигурна база за

претенциите им, докато въпросът за валидността му не бъде решен с влязъл в сила съдебен акт. Преди произнасянето на Касационния съд, те не могли да имат основателни очаквания относно правото си на собственост. Накрая правителството твърди, че институциите в Страсбург не следва да правят собствена преценка на оплакванията на жалбоподателите, без да вземат предвид всички аргументи на страните и поведението им пред арбитражния съд. Държавата винаги била оспорвала вземането на "Стран".

"За да определи дали жалбоподателите са притежавали "собственост" по смисъла на чл. 1 от Протокол № 1, Съдът трябва да прецени дали решение № 13910/79 г. на Атинския първоинстанционен съд и арбитражното решение са установили задължение към тях, което е достатъчно определено, за да подлежи на изпълнение.

По естеството на нещата, едно предварително решение предрешава съществуването на спора, като разпорежда мярка на съдебно дирене. Макар и да изглежда, че Атинският първоинстанционен съд е приел по принцип, че държавата има дълг към жалбоподателите (както е отбелязала и Комисията), той все пак е разпоредил изслушването на свидетели, преди да се произнесе относно съществуването и размера на твърдените вреди. Ефектът от такова решение е бил просто да даде на жалбоподателите надеждата, че ще си осигурят признаване на предявената претенция. Дали произтичащото задължение подлежи на изпълнение, е зависело от прегледа на две висшестоящи съдилища.

Не така стои въпросът с арбитражното решение, което недвусмислено признава отговорността на държавата до определени суми в три различни валути. Съдът се съгласява с правителството, че не е негова задача да изразява одобрение или неодобрение относно съществуването на това решение. Той обаче е задължен да вземе предвид правното положение, което то е създадо за страните. Съгласно текста му, решението е окончателно и задължително. То не изисква каквато и да е по-нататъшна мярка, за да стане изпълняемо, и не съществуват редовни или извънредни способности за обжалването му. По гръцкото законодателство арбитражните решения имат сила на пресъдено нещо и подлежат на изпълнение. Основанията за атакуването им са изчерпателно изброени в чл. 897 от ГПК, който не предвижда обжалване по същество.

Към момента на приемане на Закон № 1701/87 г., следователно, арбитражното решение от 27 февруари 1984 г. вече е било признало на жалбоподателите право на присъдените суми. Наистина, това право е било отменимо, тъй като решението е могло да бъде анулирано, но по това време обикновените съдилища вече два пъти са се били произнесли (в първо- и второинстанционното производство), че няма основания за такова анулиране. Съответно, по мнение на Съда това право съставлява "собственост" по смисъла на чл. 1 от Протокол № 1."

Б. Налице ли е намеса

Според жалбоподателите, макар и да не е налице прехвърляне на собственост върху държавата, комбинираното действие на алинеи 2 и 3 на чл. 12 довело до де факто лишаване от собственост, защото резултатът бил буквално анулиране на задължението, признато с окончателно и задължително арбитражно решение.

Комисията счита, че се касае за нарушение на правото на необезпокоявано ползване от собствеността по смисъла на първото изречение от първата алинея на чл. 1 от Протокол № 1.

Правителството не приема никое от тези становища. Поддържа, че ал. 2 на чл. 12 само посочва една неизбежна последица от ал. 1 и няма самостоятелно действие.

"Съдът намира, че е осъществена намеса при упражняването на правото на жалбоподателите, гарантирано от чл. 1 от Протокол № 1. Ал. 2 на чл. 12 от Закон № 1701/87 г. обявява арбитражното решение за нищожно и неподлежащо на изпълнение. Ал. 3 разпорежда, че всяка претенция срещу държавата, произтичаща от договор като сключения от жалбоподателите, е преградена от закона. Наистина, Касационният съд е оставил отворен въпроса за конституционосъобразността на ал. 3 и теоретически жалбоподателите могат, както изтъква правителството, да продължат да поддържат искането си от 1978 г. или да предявят ново. Перспективите за успех на подобна стъпка обаче изглеждат минимални." Съдът отбелязва, че решенията на Касационния съд от 16 март 1989 г. (относно ал. 1 и 2 на чл. 12) и от 11 април 1990 г. са имали за последица приключване на обсъжданите производства веднъж завинаги, което е било и действителната цел, преследвана от законодателя с приемането на чл. 12. "Това се вижда от формулировката на ал. 4, предназначена да сложи край на единствения спор от такова естество, висящ по това време пред съдилищата – този между жалбоподателите и държавата, както и от формулировката на ал. 3, която има за цел да изключи всеки бъдещ иск. Следователно, за жалбоподателите е било невъзможно да осигурят изпълнение на едно окончателно арбитражно решение, съгласно което държавата е била задължена да им плати определени суми за разноските, направени от тях в стремежа им да изпълнят свое договорно задължение, нито дори да предприемат по-нататъшни действия за получаване на въпросните суми чрез съдилищата.

В заключение, осъществена е намеса при упражняване на правото на собственост на жалбоподателите."

В. Дали намесата е била оправдана

"Разглежданата намеса не съставлява нито експроприация, нито мярка на контрол върху ползването на собствеността. Тя следва да бъде разгледана по първото изречение от първата алинея на чл. 1.

Следователно, Съдът трябва да установи дали е постигнат справедлив баланс между изискванията на общия интерес и тези на защитата на основните индивидуални права (вж. решението от 23.09.1982 г. по делото [Споруног и Лонрот с/у Швеция](#)², А.52, стр. 26, § 69)."

Според правителството, Закони № 141/75 г. и 1701/87 г. преследвали цел в обществен интерес, много по-широка от простото отстраняване на икономическите последици от диктатурата. Те били част от пакет мерки, предназначени да изчистят обществения живот от лошата репутация на военния режим и да заявят силата и волята на гръцката държава да защитава демократичните институции. Оплакванията на жалбоподателите произтичали от преференциален договор, увреждащ националната икономика, който подпомогнал задържането на режима.

² Sporrang and Lonroth v. Sweden

Жалбоподателите не оспорват важността на тези съображения. Твърдят, обаче, че би било несправедливо, ако всяко правоотношение, установено с един диктаторски режим, се счита за невалидно след свалянето му. При това, въпросният договор касаел построяването на петролна рафинерия, което било от полза за икономическата инфраструктура на страната.

"Съдът не се съмнява, че за демократичната гръцка държава е било необходимо да прекрати един договор, който е счела за увреждащ икономическите ѝ интереси. В действителност, съгласно практиката на международните и на арбитражните съдилища всяка държава има суверенно правомощие да измени или дори да прекрати сключен с частни лица договор, стига да заплати обезщетение (решение по арб. д. *Шуфелд* от 24 юли 1930 г., "Сборник международни арбитражни решения", Общество на народите, том II, стр. 1095). Това едновременно отразява признанието, че върховните интереси на държавата имат предимство пред договорните задължения, и държи сметка за необходимостта от запазване на един справедлив баланс в договорните отношения. Все пак, едностранното прекратяване на договор не произвежда действие по отношение на някои съществени негови клаузи, като арбитражната клауза. Изменяването на установения механизъм чрез промяна на такава клауза със средствата на властта би означавало една от страните да избегне юрисдикцията по спор, за който изрично е предвиден арбитраж (решение по делото *Лозингер* от 11 октомври 1935 г. – Постоянен международен съд, серия С, № 78, стр. 110 и арбитражни решения по делото *Компания Лена Голдфийлдс ООД срещу съветското правителство*, Годишен сборник международно публичноправни дела, том V - 1929-1930г., д. № 258, и *Texaco Overseas Petroleum Company и California Asiatic Oil Company срещу правителството на Арабска република Либия*, предварително решение от 27 ноември 1975 г., "Сборник международно право", том 53/1979 г., стр. 393).

В тази връзка Съдът отбелязва, че гръцката правна система признава принципа за автономността на арбитражните клаузи и че Атинският първоинстанционен съд, Атинският апелативен съд и, както личи, съдията-докладчик от Касационния съд, са приложили този принцип в разглеждания случай. При това, двете съдилища са намерили, че вземането на жалбоподателите, възникнало преди прекратяване на договора, не е отпаднало с това прекратяване.

Следователно, държавата е била длъжна да заплати на жалбоподателите присъдените суми след приключването на арбитражното производство, което самата тя е избрала и чиято валидност е била признавана до деня на заседанието на Касационния съд.

Като е решил да се намеси на този стадий на производството в Касационния съд със закон, позоваващ се на прекратяването на въпросния договор, за да обяви за невалидна арбитражната клауза и да анулира арбитражното решение от 27 февруари 1984 г., законодателят е нарушил, в ущърб на жалбоподателите, баланса, който трябва да се постигне между охраната на правото на собственост и изискванията на обществен интерес.

Следователно, извършено е нарушение на чл. 1 от Протокол № 1."

Съдът уважава претенцията на жалбоподателите за справедливо обезщетение за имуществени вреди в размер на присъдените с арбитражното решение суми и 6 % проста лихва върху тях от момента на същото решение. Той уважава частично – в

размер на 125 000 британски лири – претенцията им за разноските, направени за производството в Страсбург.³

³ Решението е взето с единодушие по всички въпроси и текстове от Конвенцията.